

บทบาทของภาษาแม่ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง

母语经验在第二语言习得过程中的作用

The Role of L1 in L2 Acquisition

กิตติธณ ยงประพัฒน์¹

บทคัดย่อ: ทักษะเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาแม่ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเด็นคือ 1 ภาษาแม่ไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ 2 ภาษาแม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้ศึกษากระบวนการเรียนรู้การใช้ส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนชาวไทยและญี่ปุ่นผ่านมุมมองด้านจุลภาค โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของภาษาแม่ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองในผู้ใหญ่

คำสำคัญ: ภาษาแม่ การเรียนรู้ภาษาที่สอง ส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อน

摘要: 对于母语在第二习得过程中的作用主要存在两种不同的观点：第一，母语不起作用；第二，母语起作用。我们的研究希望通过考察泰国学生和日本学生对汉语三项定语的加工，从微观的角度检验母语在成人第二语言习得过程中的作用。

关键词: 母语；第二语言习得；三项定语

¹ดร. กิตติธณ ยงประพัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

林勇明博士，泰国农业大学人文学院东方语言学系中文专业讲师。

Dr. Kittiton Yongprapat, Lecturer, Chinese Section, Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand

Abstract: Two different views exist as to whether L1 influences L2 acquisition in that one argues that L1 does play a role in L2 acquisition, while the other claims that it does not. This paper, by examining how L2 learners of Thai and Japanese process Chinese complex attributives, investigated the role of L1 in L2 acquisition.

Key words: L1; L2 acquisition; multiple attributives

一 引言

自 20 世纪 70 年代以来,第二语言习得研究作为语言应用研究的一个领域发展迅速。研究者关心的一个重要问题是:乔姆斯基的语言学理论是否在第二语言中是否也起作用。国外的研究者们认为乔姆斯基的普遍语法是一个原则和参数的系统,它提供了第一语言习得过程中语法上的种种限制,以及成人母语者语法上的种种限制。二语学习者面临着与一语习得者类似的任务,即他们需要获得能够解释第二语言输入的一套语言系统,这套系统允许了二语学习者理解和运用第二语言。既然有这种表面上的相似性,那么普遍语法是否也会介入到二语习得中,以及在何种程度上介入,这些问题国外在 20 世纪 80 年代早期就成了研究和争论的热点,大部分研究主要关注第二语言习得中普遍语法是否仍能发挥作用,同时还考虑母语对第二语言的影响程度。对于母语是否发生迁移这个问题目前也还没达成一致意见,主要存在两种观点:第一,母语在第二语言习得中起作用(Su 2001a,2001b; Chan2004; Wang2004; Schwartz and Sprouse 1996; Vainikka and Young-Scholten 1994,1996; Eubank, 1993/1994/1996);第二,母语不起作用(Platzack 1996; Flynn and Martohardjono 1994; Epstein 1996,1998)。但是以上这些研究只是采用了问卷调查的手段,而没有采用认知加工的实验手段从微观上考察母语在成人第二

语言习得中的作用。我们的研究希望通过考察泰国学生和日本学生对汉语三项定语的加工，从微观的角度检验母语经验在第二语言习得过程中的作用。

研究一般认为泰语在三项定语的排序上基本上跟汉语相反，而日语的三项定语的排序基本上跟汉语一致，这样通过考察跟目的语一致和相反的第二语言学习者对目的语的加工，可以更好地探讨母语在成人第二语言习得中的作用。

二 实验研究

2. 1 实验目的

考察母语经验在第二语言习得过程中的作用

2. 2 实验方法

2. 2. 1 被试

被试分为两组共 80 名：第一组是泰国被试，共 40 名，其中男生 16 人、女生 24 人，分别为汉语高熟练水平 20 名（硕士研究生），平均年龄 26.8 岁（25-34 岁）和汉语低熟练水平 20 名（本科生二年级），平均年龄 20.4 岁（19-26 岁），第二组是日本被试共 40 名，其中男生 19 人、女生 21 人，分别为汉语高熟练水平 20 名（硕士研究生），平均年龄 28.2 岁（26-34 岁）和汉语低熟练水平 20 名（本科生二年级），平均年龄 19.8 岁（18-25 岁）。所有被试都是右利手，是北京的 5 所大学的留学生，做完实验后获取适量报酬。我们分别选择泰国被试和日本被试作为考察对象是因为泰语三项定语的语序跟汉语完全相反，而日语三项定语的语序跟汉语基本一致，因此可以很

好地考察到母语在第二语言认知加工中的作用：与目的语接近的母语和与目的语相反的母语在第二语言的认知加工中分别起着什么样的作用。

2. 2. 2 实验材料

材料分为两组：第一组是汉语三项定语的正确排序，如：我们的高高的语文老师，一位著名的乒乓球教练等，第二组是汉语三项定语不正确的排序（跟泰语三项定语一致的排序），如：老师语文高高的我们的，教练乒乓球著名的一位等。每组材料选 15 个短语，30 个填充句子（非定中结构短语），每个短语的长短控制在 8-10 个字。材料短语里选用的词都来自留学生一年级和二年级的第一个学期的课本（杨寄洲 2004，陈灼 1996），详见附表。

2. 2. 3 实验设计

本实验操纵三个变量，分别为：材料、被试和汉语熟练度，是一个 2（汉语排序、泰语排序） $\times$ 2（泰国、日本） $\times$ 2（高熟练、低熟练）的三因素实验设计。研究使用 DMDX 软件，以固定步速式呈现实验材料并记录被试的正确率和反应时。

2. 2. 4 实验步骤

实验在一个安静的实验室或被试的宿舍进行。首先让被试看指导语：实验中，您会先在屏幕中央看到一个“+”号，表示实验即将开始，请您集中注意力。屏幕中央会以一个词或短语一个一个地呈现短语，当第二个词呈现时前一个词会一直呈现。呈现第三个词时，第一和第二个词一直呈现，依此类推，最后一个词呈现时整个短语会消失，表示短语已经全部呈现完毕。然后屏幕中央会出现“*”号，请您尽量尽快（又快又准）判断前面所出现的短语是否符合汉语语法，如果正确，请按右边的“Shift”键，如果不正确，

请按左边的“Shift”键（正确的左右键各一半，不正确的左右键各一半）。然后让被试进行一段与正式实验相似的练习，等被试熟悉程序后，开始正式实验。实验中，首先在屏幕中央出现“+”号 1000 毫秒，然后呈现短语的第一个词，呈现时间为 750 毫秒，接着呈现第二个词（750 毫秒）此时第一个词同时呈现直到呈现完最后一个词为止。当阅读完整个短语之后短语会消失，然后屏幕中央出现一个“*”，被试的任务就是按是否键做出判断，如果被试没有在 3000 毫秒内做出反应，就算做错误反应，并开始下一个短语。

2. 3 实验结果

使用 SPSS13 对被试的反应时间和错误率进行方差分析。

表 1 泰国和日本被试汉语语序与泰语语序的反应时（毫秒）和错误率（%）

被试	熟练度	汉语顺序		泰语顺序	
		反应时	错误率	反应时	错误率
泰国	高	625	14.7	561	11
	低	1203	24.7	1087	29.7
日本	高	667	9	617	7
	低	950	25	820	17.7

反应时的方差分析表明，语序的主效应显著、 $F(1, 76)=18.11$ ， $p <.0001$ ；泰国学生和日本学生判断泰语语序的反应时明显短于汉语语序；被试的主效应显著， $F(1, 76)=6.12$ ， $p <.05$ ；泰国学生的反应时短于日本学生的反应时；熟练水平的主效也显著， $F(1, 76)=87.15$ ， $p <.0001$ ，高熟练被试的反应时快于低熟练度的被试。被试和熟练水平的交互作用显著， $F(1, 76)=13.20$ ， $p <.001$ ，泰国和日本学生在低熟练被试中差异显著，

ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พฤษภาคม 2556

$F(1, 78)=17.24, p <.0001$ ，在高熟练被试中不显著， $F(1, 78)=3.76, p >.05$ 。这种差异在泰语和汉语语序中都存在，其余交互作用不显著。

错误率的方差分析表明，语序主效应差异不显著， $F(1, 76)=1.63, p >.05$ ，被试和熟练水平主效应均显著， $F(1, 76)=6.11, p <.05$ ； $F(1, 76)=41.12, p <.0001$ 。三种因素被试*熟练水平*语序的交互作用显著， $F(1, 76)=4.98, p <.05$ ，其余的交互作用不显著。汉语语序在泰国高低熟练被试和日本高低熟练被试差异均显著（ $F(1, 76)=9.11, p <.05$ ； $F(1, 76)=23.32, p <.0001$ ）。泰语语序在泰国高低熟练被试和日本高低熟练被试差异都显著，（ $F(1, 76)=19.93, p <.0001$ ； $F(1, 76)=6.51, p <.05$ ）。低熟练水平泰国被试和日本被试在汉语语序上差异不显著 $F(1, 76)=0.01, p >.05$ ，而泰语语序上差异显著 $F(1, 76)=8.24, p <.05$ 。

2. 4 讨论

研究结果发现，汉语语序在泰国高低熟练被试和日本高低熟练被试在反应时上差异都显著，这表明第二语言的熟练度对第二语言习得过程中有影响。

我们的研究还发现，泰国低熟练被试和日本低熟练被试在判断泰语语序上的差异显著，泰国被试的错误率显著高于日本被试。在汉语语序的判断上差异不显著。高熟练的泰国和日本被试在两种语序的判断上错误率都不显著。

母语对第二语言习得的影响主要表现在低熟练水平的被试上，而在高熟练水平被试上则没有影响。这一结果验证了母语在第二语言习得中的作用，这跟前人的研究是一致的(Schwartz & Sprouse 1994; White 1990,1991,1992; Trahey&White1993;Vainikka & Young-Scholten1994,1996,1998; Su 2001a,2001b;

Chan 2004 王永德 2004), 他们的结果发现, 成人第二语言学习者在学习的最初阶段完全套用了其母语的语序, 随着学习的不断深入, 他逐渐掌握了目的语的语法规则。他们还发现, 不同熟练水平的第二语言学习者都会不同程度地受到母语迁移的影响, 但随着目的语熟练水平的提高, 这种迁移会不断减弱。在我们的研究中, 由于日语三项定语的语序基本上跟汉语的语序一致, 而泰语三项定语的语序基本上跟汉语的语序相反, 因此泰国被试在判断跟母语一样的语序时会受到母语的影响。这种影响就是语言学习中的“负迁移”, 主要体现在低熟练被试中, 这是由于低熟练被试尚未完全掌握第二语言的语法规则。这期间母语一直在影响, 但随着二语熟练水平的提高母语影响就会减少。日本被试也是如此, 在习得汉语三项定语的过程中也会受到母语的影响, 这种影响就是语言学习中的“正迁移”。研究还发现, 在判断汉语语序时, 日本低熟练被试的反应时要快于泰国低熟练被试, 这同样说明了母语的影响, 日本被试在习得汉语时会借助母语的语法规则来理解汉语, 使他们在判断汉语语序的反应时快于泰国低熟练被试。当然我们也不排除日本低熟练被试这一组的汉语水平比泰国低熟练被试高, 但从两组被试判断汉语语序的错误率的结果来看, 两组被试出现的错误很接近, 在统计上差异不显著。

在判断泰语语序时日本低熟练被试的反应时仍然快于泰国低熟练被试, 我们认为在判断此语序时泰国被试受到了母语的影响。由于泰语跟汉语语序相反, 导致泰国被试在判断和母语一样的语序(汉语不正确句子)时反应时要比日本被试长, 在统计上差异显著。有意思的是, 在错误率方面泰国被试也高于日本被试, 在统计上差异显著。我们认为导致这一结果的主要原因是

泰国被试在习得汉语三项定语的过程中受到了母语的影响。这种影响主要体现在低熟练被试身上，高水平被试由于学习者已经很好地掌握了第二语言的语法规则，因此母语影响就减弱了。

虽然我们在错误率分析中，发现了低水平被试存在语序和被试的交互作用，但是在反应时的分析中，没有发现这种交互作用。我们认为这有可能是因为低水平被试在阅读汉语时存在较大的困难，在反应时上出现了地板效应。泰国低水平被试的错误率达到了 25-30%，日本低水平被试的错误率达到了约 18-25%，也可以说明这一点。

总之，实验结果表明，第二语言习得过程中母语是有影响的，这种影响在低熟练被试体现得更为突出，第二语言熟练程度越低，其在习得过程中受母语影响越大，但随着第二语言熟练水平的提高，母语的影响会逐渐减少。

参考文献

陈灼 1996 《实用汉语中级课程》（桥梁上册），北京，北京语言大学出版社。

杨寄洲等 2004 《汉语教程》第一至第六册，北京，北京语言大学出版社。

Schwartz,B.D and R Spouse (1994) Word order and nominative case in nonnative language acquisition: a longitudinal study of (L1 Turkish) German interlanguage. In T.Hoekstra and B.D.Schwartz (eds.), *Language acquisition studies in generative grammar* (pp.317-68). Amsterdam:John Benjamins.

White, L.(1990) Second language acquisition and universal grammar. *Studies in Second Language Acquisition* 12:121-33.

White, L.(1990/1991) The verb-movement parameter in second language acquisition. *Language Acquisition* 1:337-60

White, L.(1991a) Adverb placement in second language acquisition: some effects of positive and negative evidence in the classroom. *Second Language Research*7:133-61

Vainikka, A. and M. Young-Scholten. (1994) Direct access to X'-theory: evidence from Korean and Turkish adults learning German. In T. Hoekstra and B.D.Schwartz(eds.), *Language acquisition studies in generative grammar* (pp.265-316). Amsterdam:John Benjamins.

Vainikka, A. and M. Young-Scholten. (1996b.) Gradual development of L2 phrase structure. *Second Language Research* 12:7-39

- Su (2001a) Transfer of sentence processing strategies: A comparison of L2 learners of Chinese and English. *Applied Psycholinguistics*.22:83-112.
- Su (2001b) Context effects on sentence processing:A study based on the competition model. *Applied Psycholinguistics*.22:167-189.
- Chan (2004) Syntactic Transfer : Evidence from the Interlanguage of Hong Kong Chinese ESL Learners. *The Model Language Journal*. 88:56-74.

附表

实验材料

汉语顺序	泰语顺序
我家的漂亮的清代花瓶	箱子木头沉重的小鹏的
妈妈的贵重的金项链	MP3 三星小巧的小赵的
小林的厚厚的羊毛大衣	家具红木古老的爷爷的
小周的难看的黄边眼镜	饼干奶油甜甜的一盒
两个调皮的农村小孩儿	电脑笔记本过时的七台
七个好看的泰国大学生	办公室总统豪华的一间
四个黑黑的非洲留学生	自行车女式便宜的五辆
那位著名的乒乓球教练	咖啡牛奶香浓的三杯
这些美味的巧克力蛋糕	手帕丝绸柔软的那块
这本难懂的历史小说	警察交通友好的这位
这套新的汉语课本	苹果山东酸酸的那个
那部精彩的印度话剧	菜上海清淡的这道
这条可爱的热带金鱼	领导学校亲切的那位
那座迷人的海滨城市	教材日语旧的那套
那节轻松的体育课	手表情侣名贵的那对

บทแปล

บทบาทของภาษาแม่ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง

ปฏิพัทธ์ ชัยมงคล¹

บทคัดย่อ: ทศนะเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาแม่ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเด็นคือ 1 ภาษาแม่ไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ 2 ภาษาแม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้ศึกษากระบวนการเรียนรู้การใช้ส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนชาวไทยและญี่ปุ่นผ่านมุมมองด้านจุลภาค โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของภาษาแม่ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองในผู้ใหญ่

คำสำคัญ: ภาษาแม่ การเรียนรู้ภาษาที่สอง ส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อน

1. ที่มาและความสำคัญ

นับตั้งแต่ยุค 1970 เป็นต้นมา การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สองซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยด้านภาษาศาสตร์การประยุกต์มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด นักวิจัยต่างให้ความสนใจกับประเด็นที่ว่าทฤษฎีภาษาศาสตร์ของชอมสกีมีบทบาทต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือไม่ เป็นอย่างมาก นักวิจัยต่างชาติเห็นว่าหลักไวยากรณ์สากลของชอมสกีถือเป็นหลักการที่แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดต่างๆในกระบวนการเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาที่หนึ่ง รวมไปถึงข้อจำกัดต่างๆของผู้ใหญ่ในการเรียนรู้ภาษาแม่ด้วย ผู้เรียนภาษาที่สองเองก็เหมือนกับผู้เรียนภาษาที่

¹ ปฏิพัทธ์ ชัยมงคล นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาษา ปักกิ่ง นครปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

郑卓磊，中国北京语言大学人文学院语言学及应用语言学专业硕士研究生。

Patipat Chaimongkon, M.A. candidate, linguistics and applied linguistics, Beijing Language and Culture University, Beijing, P.R. China.

ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2556

หนึ่ง กล่าวคือพวกเขาต้องการรู้ว่ากระบวนการในการรับรู้ภาษาที่สองนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและใช้ภาษาที่สองได้ และเนื่องจากการรับรู้ภาษาที่1และภาษาที่2มีกระบวนการที่คล้ายคลึงจึงเกิดคำถามที่ว่าหลักไวยากรณ์สากลจะสามารถใช้กับการเรียนรู้ภาษาที่สองได้หรือไม่ และสามารถใช้ได้ในระดับใด ประเด็นดังกล่าวถือเป็นประเด็นที่มีการวิจัยและอภิปรายกันมาตั้งแต่ยุค1980 โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ต่างต้องการหาคำตอบว่า แท้จริงแล้วหลักไวยากรณ์สากลมีบทบาทต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือไม่ ในขณะเดียวกันก็มีการวิจัยเกี่ยวกับระดับผลกระทบของภาษาแม่ที่มีต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองด้วย ปัจจุบันความเห็นเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบของภาษาแม่มักยังไม่ชัดเจนสรุปที่แน่ชัด แต่สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆคือ 1 ภาษาแม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ (Su 2001a,2001b; Chan2004; Wang2004; Schwartz and Sprouse 1996; Vainikka and Young-Scholten 1994, 1996; Eubank, 1993/1994/1996) 2 ภาษาแม่ไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ (Platzack 1996; Flynn and Martohardjono 1994; Epstein 1996,1998) ทว่างานวิจัยเหล่านี้ล้วนใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในงานวิจัย ไม่ได้มีการทดสอบบทบาทของภาษาแม่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองโดยใช้การทดลองการรับรู้และประมวลผลผ่านมุมมองด้านจุลภาคแต่อย่างใด แต่งานวิจัยครั้งนี้เป็นการทดสอบกระบวนการประมวลผลส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนของผู้เรียนชาวไทยและญี่ปุ่น และศึกษาบทบาทของภาษาแม่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองผ่านมุมมองด้านจุลภาค

เนื่องจากการเรียงลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนในประโยคภาษาไทยตรงกันข้ามกับภาษาจีน ทว่าการเรียงลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนในภาษาญี่ปุ่นนั้นใกล้เคียงกับภาษาจีน ฉะนั้นการทดสอบภาษา 2 ภาษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาจีน และแตกต่างกับภาษาจีนอย่างสิ้นเชิงนี้จะช่วยให้เราศึกษาบทบาทของภาษาแม่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองได้ดีมากยิ่งขึ้น

2. การทดลองของงานวิจัย

2.1 จุดประสงค์ของการทดลอง

ศึกษาบทบาทของภาษาแม่ที่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง

2.2 วิธีการทดลอง

2.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม รวม 80 คน กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนชาวไทยจำนวน 40 คน เพศชาย 16 คน เพศหญิง 24 คน แบ่งตามระดับความสามารถภาษาจีนออกเป็น ระดับสูง (ปริญญาโท) 20 คน อายุเฉลี่ย 26.8 ปี (25-34) และระดับต่ำ (ปริญญาตรีชั้นปีที่ 2) 20 คน อายุเฉลี่ย 20.4 ปี (19-26) กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนชาวญี่ปุ่นจำนวน 40 คน เพศชาย 19 คน เพศหญิง 21 คน แบ่งตามระดับความสามารถภาษาจีนออกเป็น ระดับสูง (ปริญญาโท) 20 คน อายุเฉลี่ย 28.2 ปี (26-34) และระดับต่ำ (ปริญญาตรีชั้นปีที่ 2) 20 คน อายุเฉลี่ย 19.8 ปี (18-25) กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มทุกคนถนัดมือขวา ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย 5 แห่งในกรุงเทพฯ ทุกคนได้รับค่าตอบแทนจากการทำการทดลอง สาเหตุที่เลือกผู้เรียนชาวไทยและญี่ปุ่นเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองเพราะการเรียงลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนในประโยคภาษาไทยตรงกันข้ามกับภาษาจีน แต่การเรียงลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนในภาษาญี่ปุ่นใกล้เคียงกับภาษาจีน ฉะนั้นจึงสามารถช่วยให้เราศึกษาบทบาทของภาษาแม่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองได้ดีมากยิ่งขึ้น และยังสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการรับรู้และประมวลผลในการเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้เรียนทั้งสองภาษาได้อีกด้วย

2.2.2 แบบทดสอบ

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ ส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนของภาษาจีน (เรียงลำดับถูกต้อง) เช่น “我们的高高的语文老师” และ “一位著名的乒乓球教练” เป็นต้น ส่วนที่ 2 คือ ส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนของภาษาไทย (เรียงลำดับไม่ถูกต้อง) เช่น “老师语文高高的我们的” และ “教练乒乓球著名的一位” เป็นต้น แบบทดสอบทั้ง 2 ส่วน ประกอบด้วยวลี 15 วลี และประโยคที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทดสอบ 30 ประโยค (ไม่ใช้นามวลี) โดยกำหนดความยาวของแต่ละวลีให้อยู่ที่ 8-10 ตัวอักษร ส่วนคำที่ใช้ในแต่ละวลีมาจากแบบเรียนภาษาจีนของนักเรียนต่างชาติชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 (杨寄洲 2004, 陈灼 1996) ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก

2.2.3 การออกแบบการทดลอง

การทดลองกำหนดตัวแปร 3 ตัว ได้แก่ การเรียงคำในวลี กลุ่มตัวอย่าง และระดับความสามารถภาษาจีน ซึ่งก็คือ 2 (การเรียงคำภาษาจีน การเรียงคำภาษาไทย) X2 (นักเรียนไทย นักเรียนญี่ปุ่น) X2 (ความสามารถระดับสูง ระดับต่ำ) การวิจัยนี้ใช้โปรแกรม DMDX ในการทดลองโดยกำหนดความเร็วในการปรากฏของวลี บันทึกผล คำนวณอัตราเฉลี่ยการตอบ ถูกและระยะเวลาในการตอบ

2.2.4 ขั้นตอนการทดลอง

ดำเนินการทดลองในห้องทดลองที่เงียบ หรือในห้องพักของกลุ่มตัวอย่าง เริ่มต้นโดยการให้กลุ่มตัวอย่างอ่านคำแนะนำการทดลอง ดังนี้ “คุณ将会เห็นเครื่องหมาย + กลางจอคอมพิวเตอร์ หมายถึงการทดลองกำลังจะเริ่มต้นขึ้น ให้คุณมีสมาธิ บนจอจะเริ่มปรากฏคำให้ เห็นทีละคำ เมื่อคำที่หนึ่งปรากฏขึ้นก็จะปรากฏคำที่สอง และคำที่สามต่อ โดยคำที่หนึ่งและสองจะยังปรากฏให้เห็นอยู่ เป็นแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆจนถึงคำสุดท้าย หรือครบหนึ่งวลี เมื่อวลี ปรากฏครบสมบูรณ์แล้วก็จะเลื่อนหายไป จากนั้นคุณ将会เห็นเครื่องหมาย * ปรากฏกลาง

จอมอนิเตอร์ ให้คุณรีบตัดสินใจว่าวลีที่เห็นก่อนหน้านี้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์จีนหรือไม่ หาก
คุณคิดว่าถูกต้องให้กด Shift ที่ด้านขวา หากคุณคิดว่าไม่ถูกต้องให้กด Shift ที่ด้านซ้าย
(ประโยคที่ถูกและมีจำนวนเท่ากัน) ” หลังจากนั้นจะลองให้กลุ่มตัวอย่างช้อมกับแบบทดสอบ
เสมือนจริง เมื่อกลุ่มตัวอย่างเริ่มเข้าใจแล้วก็จะเริ่มทำการทดลองจริง ในการทดลองจะเริ่ม
ปรากฏเครื่องหมาย + กลางจอมอนิเตอร์เป็นเวลา 1000 ms (1 วินาที) หลังจากนั้นจะเริ่ม
ปรากฏคำแรกของวลี โดยจะปรากฏเป็นเวลา 750 ms จากนั้นก็จะปรากฏคำที่สองของวลี
ซึ่งคำที่หนึ่งก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ เป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆจนถึงคำสุดท้าย หลังจากวลีปรากฏจน
ครบแล้วก็จะหายไปจากจอมอนิเตอร์ จากนั้นจะปรากฏเครื่องหมาย * สิ่งที่คุณต้อง
ทำหลังจากนี้คือตัดสินใจว่าวลีดังกล่าวถูกหรือผิด ถ้าหากกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถให้คำตอบได้
ภายในระยะเวลา 3000 ms (3 วินาที) จะถือว่าตอบผิด และจะเริ่มทำการทดลองวลีต่อไป
ทันที

2.3 ผลการทดลอง

ใช้โปรแกรม SPSS13 คำนวณระยะเวลาในการตอบและอัตราเฉลี่ยการตอบผิดของกลุ่ม
ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ระยะเวลาในการตอบและอัตราเฉลี่ยการตอบผิดของกลุ่มตัวอย่างไทย - ญี่ปุ่น
เกี่ยวกับการเรียงลำดับคำในวลีภาษาจีนและภาษาไทย

กลุ่ม ตัวอย่าง	ระดับ ความสามารถ ภาษาจีน	ลำดับคำในวลีภาษาจีน		ลำดับคำในวลีภาษาไทย	
		เวลาที่ใช้ตอบ	อัตราเฉลี่ยการตอบ ผิด	เวลาที่ใช้ตอบ	อัตราเฉลี่ยการตอบ ผิด
ไทย	สูง	625	14.7	561	11
	ต่ำ	1203	24.7	1087	29.7

ญี่ปุ่น	สูง	667	9	617	7
	ต่ำ	950	25	820	17.7

จากการวิเคราะห์ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตอบ หากอิงจากประเภทของลำดับคำในวลีพบว่า $F(1, 76)=18.11, p<.0001$ ผู้เรียนชาวไทยและญี่ปุ่นใช้เวลาในการประเมินลำดับคำในวลีภาษาไทยสั้นกว่าการประเมินลำดับคำในวลีภาษาจีน หากอิงจากประเภทของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่า $F(1, 76)=6.12, p<.05$ ผู้เรียนชาวไทยใช้เวลาในการประเมินคำตอบสั้นกว่าผู้เรียนชาวญี่ปุ่น หากอิงจากระดับความสามารถภาษาจีนของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่า $F(1, 76)=87.15, p<.0001$ กลุ่มตัวอย่างในระดับสูงใช้เวลาในการประเมินคำตอบสั้นกว่ากลุ่มตัวอย่างในระดับต่ำ ซึ่งหากพิจารณาจากระดับความสามารถภาษาจีนกับประเภทของกลุ่มตัวอย่างควบคู่กันจะพบว่า $F(1, 76)=13.20, p<.001$ ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างระดับต่ำใช้ตอบ ระหว่างผู้เรียนชาวไทยและญี่ปุ่นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด $F(1, 78)=17.24, p<.0001$ ทว่าในกลุ่มตัวอย่างระดับสูงกลับไม่ค่อยแตกต่างกันเท่าไรนัก $F(1, 78)=3.76, p>.05$ ระดับความแตกต่างดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งในลำดับคำวลีภาษาไทยและจีน โดยไม่มีค่าความสัมพันธ์ที่ชัดเจนกับตัวแปรตัวอื่น

จากการวิเคราะห์อัตราเฉลี่ยการตอบผิดของกลุ่มตัวอย่าง หากอิงจากประเภทของลำดับคำในวลีพบว่าไม่ค่อยแตกต่างกันเท่าไรนัก $F(1, 76)=1.63, p>.05$ แต่หากพิจารณาจากด้านประเภทของกลุ่มตัวอย่างและด้านระดับความสามารถภาษาจีนก็จะเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน $F(1, 76)=6.11, p<.05$; $F(1, 76)=41.12, p<.0001$ ซึ่งหากพิจารณาจาก 3 ตัวแปร ได้แก่ ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง ระดับความสามารถภาษาจีน และประเภทของลำดับคำในวลี จะพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างเห็นได้ชัด $F(1, 76)=4.98, p<.05$ และไม่มีค่าความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนกับตัวแปรตัวอื่น หากพิจารณาด้านลำดับคำในวลีภาษาจีน อัตราเฉลี่ยการตอบผิดระหว่างกลุ่มตัวอย่างระดับสูงและต่ำทั้งที่เป็นผู้เรียนชาวไทยและญี่ปุ่นมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ($F(1, 76)=9.11, p<.05$; $F(1, 76)=23.32, p<.0001$) ด้านลำดับคำในวลี

ภาษาไทยก็เช่นกัน อัตราเฉลี่ยการตอบผิดระหว่างกลุ่มตัวอย่างระดับสูงและต่ำทั้งที่เป็นผู้เรียนชาวไทยและญี่ปุ่นมีความต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ($F(1, 76)=19.93, p<.0001$; $F(1, 76)=6.51, p<.05$) ด้านลำดับคำในวลีภาษาจีน อัตราเฉลี่ยการตอบผิดระหว่างกลุ่มตัวอย่างไทย-ญี่ปุ่น (ระดับต่ำ) ไม่ต่างกันเท่าไรนัก $F(1, 76)=0.01, p>.05$ ทว่าด้านลำดับคำในประโยคภาษาไทยกลับต่างกันชัดเจน $F(1, 76)=8.24, p<.05$

อภิปราย

จากผลการทดลองพบว่า ระหว่างกลุ่มตัวอย่างระดับสูงและต่ำทั้งที่เป็นนักเรียนไทยและนักเรียนญี่ปุ่นใช้เวลาในการประเมินลำดับคำในวลีภาษาจีนต่างกันอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่าบทบาทของระดับความสามารถภาษาที่สองมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง

งานวิจัยของเราพบว่า ด้านลำดับคำในวลีภาษาไทย อัตราเฉลี่ยการตอบผิดระหว่างกลุ่มตัวอย่างไทย-ญี่ปุ่น (ระดับต่ำ) ต่างกันชัดเจน กล่าวคืออัตราเฉลี่ยการตอบผิดของนักเรียนไทยสูงกว่านักเรียนญี่ปุ่นมาก ในขณะที่ลำดับคำในวลีภาษาจีนกลับไม่ค่อยแตกต่างกันนัก ส่วนกลุ่มตัวอย่างไทย-ญี่ปุ่น (ระดับสูง) ทั้งในลำดับคำประโยคภาษาจีนและไทยมีอัตราเฉลี่ยการตอบผิดไม่ต่างกันเท่าไรนัก

บทบาทของภาษาแม่ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองเห็นได้ชัดจากในกลุ่มตัวอย่างระดับต่ำ แต่ในกลุ่มตัวอย่างระดับสูงกลับไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก จากผลการทดลองดังกล่าวสามารถยืนยันได้ว่าภาษาแม่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง สอดคล้องกับผลสรุปของอีกหลายงานวิจัย (Schwartz & Sprouse 1994; White 1990,1991,1992; Trahey & White 1993; Vainikka & Young-Scholten 1994,1996,1998; Su 2001a, 2001b ; Chan: 2004; 王永德: 2004) ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้พบว่า ช่วงแรกของการเรียนรู้ภาษาที่สอง ผู้เรียนผู้ใหญ่มักจะยึดติดกับรูปแบบการเรียงคำของภาษาแม่ แต่หลังจากเรียนได้สักระยะหนึ่งแล้วก็จะเริ่มเข้าใจไวยากรณ์ในภาษาที่สองมากขึ้น นักวิจัยยังพบอีกว่าผู้เรียนภาษาที่สองมีปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2556

ระดับความสามารถภาษาที่สองต่างกันจะได้รับผลกระทบจากภาษาแม่ในระดับที่ต่างกันออกไป แต่เมื่อได้เรียนรู้และพัฒนาในระดับความสามารถของภาษาที่สองที่สูงขึ้น อิทธิพลจากภาษาแม่ก็จะค่อยๆ ลดลงตามไปด้วยเช่นกัน จากการวิจัยของเราเนื่องจากการเรียงลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนในภาษาญี่ปุ่นใกล้เคียงกับภาษาจีน แต่การเรียงลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนในวลีภาษาไทยกลับตรงกันข้าม ดังนั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนชาวไทยประเมินการเรียงลำดับออกมาเป็นแบบภาษาแม่ของตนซึ่งน่าจะได้รับผลกระทบจากอิทธิพลภาษาแม่ ซึ่งผลกระทบดังกล่าวถือเป็น “ผลกระทบเชิงลบ” ของกระบวนการเรียนรู้ ส่วนมากจะพบในผู้ที่เพิ่งเรียนรู้ภาษาที่สอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังไม่ชัดเจนในหลักไวยากรณ์ของภาษาที่สอง ในช่วงนี้ผลกระทบจากอิทธิพลภาษาแม่จะมากเป็นพิเศษ แต่เมื่อได้เรียนรู้และพัฒนาในระดับภาษาที่สองสูงขึ้นเรื่อยๆ อิทธิพลจากภาษาแม่ก็จะค่อยๆ ลดลง ในกระบวนการเรียนรู้ส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนภาษาจีน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนญี่ปุ่นก็ได้รับผลกระทบจากภาษาแม่เช่นกัน ถือเป็น “ผลกระทบเชิงบวก” ของกระบวนการเรียนรู้ ในส่วนของระยะเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจตอบการเรียงลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนภาษาจีน ผู้เรียนชาวญี่ปุ่น (ระดับต่ำ) จะใช้เวลาตอบน้อยกว่าผู้เรียนชาวไทย (ระดับต่ำ) จุดนี้ช่วยเราอธิบายผลกระทบจากภาษาแม่ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นอาศัยภาษาแม่เพื่อช่วยในการเรียนรู้และเข้าใจหลักไวยากรณ์ภาษาจีนทำให้ประเมินลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนภาษาจีนได้ในเวลาเร็วกว่าผู้เรียนไทย (ระดับต่ำ) ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างไทยและญี่ปุ่น (ระดับต่ำ) ต่างมีอัตราเฉลี่ยการตอบผิดใกล้เคียงกัน ถือได้ว่าความสามารถภาษาจีนเทียบเท่ากัน แต่นักเรียนญี่ปุ่นกลับใช้เวลาในการตอบสั้นกว่านักเรียนไทย จุดนี้สามารถช่วยยืนยันอิทธิพลจากภาษาแม่ที่แตกต่างกันได้

ในส่วนของระยะเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจตอบการเรียงลำดับส่วนขยายคำนาม 3 ส่วนซ้อนภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างนักเรียนญี่ปุ่น (ระดับต่ำ) ก็ใช้เวลาในการตอบสั้นกว่านักเรียนไทย (ระดับต่ำ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มนักเรียนไทยได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่เนื่องจากการเรียงลำดับคำในวลีประโยคในภาษาไทยตรงกันข้ามกับภาษาจีน ส่งผลให้เมื่อต้องประเมินลำดับวลีที่เหมือนกับภาษาแม่ของตน (ประโยคภาษาจีนที่เรียงลำดับผิด) ต้องใช้เวลา

ในการตอบยาวกว่า จากตัวเลขในตารางจะเห็นความแตกต่างชัดเจน คาดว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลเป็นเช่นนี้คือ กระบวนการเรียนรู้ส่วนขยายค่านาม 3 ส่วนซ้อนภาษาจีนของกลุ่มนักเรียนไทยได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของภาษาแม่ ผลกระทบดังกล่าวเห็นได้ชัดจากในกลุ่มตัวอย่างระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างระดับสูงมีความรู้และเข้าใจหลักไวยากรณ์ภาษาจีนเป็นอย่างดีแล้ว อิทธิพลจากภาษาแม่จึงส่งผลกระทบไม่มากนัก

จากการวิเคราะห์อัตราการตอบผิด เราได้ทราบว่าการทดลองของกลุ่มตัวอย่างระดับต่ำมีความสัมพันธ์กับบทบาทของลำดับคำและกลุ่มตัวอย่าง แต่จากการวิเคราะห์ระยะเวลาที่ใช้ในการตอบกลับไม่พบบทบาทความสัมพันธ์ดังกล่าว คาดว่าอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างระดับต่ำมีปัญหาในการอ่านภาษาจีน ดังนั้นจึงต้องใช้ระยะเวลาในการตอบมากเหมือนกัน อัตราการตอบผิดของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนไทย (ระดับต่ำ) สูงถึง 25-30% ในขณะที่อัตราการตอบผิดของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนญี่ปุ่น (ระดับต่ำ) สูงถึง 18-25% จากจุดนี้ก็สามารถช่วยยืนยันได้

จากผลการทดลองสรุปได้ว่า บทบาทของภาษาแม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเห็นได้ชัดในกลุ่มตัวอย่างระดับต่ำ ยิ่งระดับความสามารถภาษาที่สองต่ำมากเท่าไร ผลกระทบจากภาษาแม่อีกยังมีมากเท่านั้น แต่เมื่อความสามารถภาษาที่สองสูงขึ้น ผลกระทบจากภาษาแม่อีกจะลดน้อยลง